

# การศึกษาภาพลักษณ์สตรีในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา

## The Study of the Image of Women in Novel “Krachao Sida”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปภัสวลัญช์ นพวงศ์ ณ อุตยา

Assistant Professor. Papustwalun Noppawong Na Ayuttaya

อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Instructor, Thai Program, Faculty of Humanities and Social Sciences

Bansomdejchaopraya Rajabhat University

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชศรีณย์ จิตคงคา

Assistant Professor Dr. Chatsarun Jitkhongkha

อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Instructor, Thai Program, Faculty of Humanities and Social Sciences

Bansomdejchaopraya Rajabhat University

ญานี ช่างเงิน

Yanee Changngoen

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Faculty of Humanities and Social Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

สุภาภรณ์ ใจงาม

Supaporn Jaingam

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Faculty of Humanities and Social Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

มนตรา พวงบางยาง

Montra Puangbangyang

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Faculty of Humanities and Social Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

### บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของสตรีในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา โดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรม เพื่อศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ของนวนิยาย ทฤษฎีสถานภาพและบทบาท เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์แนวคิดภาพลักษณ์ที่ตัวละครแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ อย่างมี

หลักการและสมเหตุสมผล

ผู้วิจัยได้ศึกษาภาพลักษณ์สตรีในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา โดยอาศัยทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรม ประกอบด้วย เนื้อเรื่อง โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉากและบรรยากาศ กลวิธีการดำเนินเรื่องและกลวิธีการเล่าเรื่อง อันเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่ทำให้เข้าใจและเข้าถึงตัวนวนิยายได้อย่างครบรส หลังจากนั้นได้ศึกษาสถานภาพและบทบาท เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ โดยศึกษาผ่านตัวละครสตรีทั้งสิ้น 7 ตัวละคร ได้แก่ รำนา, น้ำพิงค์, น้ำพราว, นางน่ม, ศศิ, รติ และวดี พบว่าสามารถแบ่งสถานภาพและบทบาทได้ 2 ประเภท คือ 1. สถานภาพและบทบาทโดยกำเนิด คือการเป็นบุตร และ 2. สถานภาพและบทบาทที่ได้มาภายหลัง คือการเป็นมารดา ภรรยา เพื่อน และด้านอาชีพ ซึ่งสถานภาพและบทบาทที่ตัวละครได้รับต่างส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ตัวละครพึงกระทำ โดยแยกเป็นภาพลักษณ์เชิงบวกและภาพลักษณ์เชิงลบ ตัวละครแต่ละตัวต่างก็มีภาพบวกและภาพลบแตกต่างกัน ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อเนื้อเรื่องทั้งสิ้น

**คำสำคัญ:** ภาพลักษณ์, สถานภาพ, บทบาท, นวนิยาย

### Abstract

The objective of this research was to study the image of women in the Novel Krachao Sida by using literary structure theory to study the various elements of the novel, the theory of status and roles to analyze image concepts in which characters depicts different behaviors principledly and reasonable.

The researchers studied the image of women in the novel Krachao Sida by using literary structural meory which consists of content, plot, theme, characters, dialogue, setting, and atmosphere. Event order and storytelling strategies are important components that make the novel understandable and accessible to the fullest. After that, we studied the status and roles, then brought the data to analyze the concept of image through 7 female characters, namely Ramnam, Namping, Namprao, Nang Num, Sasee, Ratee, and Wadee. The study found that status and roles can be divided into 2 types: 1. status and roles since born as being son or daughter; and 2. the status and roles acquired later as mother, wife, friend, and occupation. The status and roles that the characters are assinged all affect the image of them as they should perform. The image is divided into a positive and negative image. Each character has different positive and negative images, and all affect the story.

**Keywords:** image, status, roles, novel

## บทนำ

การวิจัยเรื่องภาพลักษณ์สตรีในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา มุ่งเน้นวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของตัวละครหญิงที่พบในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา โดยศึกษาจากนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา มีผู้แต่งคือ กฤษณา อโศกสิน จำนวน 1 เล่ม ฉบับพิมพ์เผยแพร่ของสำนักพิมพ์แสงดาว จัดพิมพ์เป็นครั้งที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2556 โดยศึกษา

ตัวละครหญิงที่มีภาพลักษณ์ที่ชัดเจนทั้งสิ้น 7 ตัวละคร ได้แก่ รำนำ น้ำพิงค์ น้ำพราว นางนุ่น ศศิธรตี และวดี ซึ่งทุกตัวละครล้วนแล้วแต่มีภาพลักษณ์ที่โดดเด่นและน่าสนใจ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีสถานภาพและบทบาทของตัวละคร และทฤษฎีการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของตัวละครมาประกอบการวิเคราะห์การสร้างภาพลักษณ์ของบุคคล เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในสังคมที่มีผลประโยชน์แลกเปลี่ยนหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน มนุษย์สร้างภาพลักษณ์ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความประทับใจ สร้างความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น แก้ไขและเปลี่ยนแปลงได้ตามแต่สถานการณ์รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่มนุษย์ผู้นั้นเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย เช่นเดียวกับภาพลักษณ์สตรีเมื่อนำมาเสนอในรูปแบบของนวนิยาย ผู้เขียนย่อมหยิบยกมาปรุงแต่งสร้างสรรค์ และเน้นเฉพาะคุณลักษณะเพียงบางส่วนจากความเป็นจริง รวมถึงใส่ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เขียนเคยพบเจอ ทำให้ภาพลักษณ์ของตัวละครในนวนิยายเกิดความสมจริงมากยิ่งขึ้น

กฤษณา อโศกสิน หรือ สุกัญญา ชลสิทธิ์ นักประพันธ์สตรีที่นับได้ว่าประสบความสำเร็จอย่างมากในด้านการประพันธ์นวนิยาย จนสามารถเรียกได้ว่า กฤษณา อโศกสิน คือ ราชนิพนธ์เขียนนวนิยายเธอเขียน นวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา ซึ่งได้รับรางวัลชมเชยจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2528 และได้จัดทำเป็นละครครั้งแรกในปี พ.ศ. 2537 ออกอากาศทางช่อง 3 ต่อมาในปี พ.ศ. 2564 ได้นำกลับมาสร้างใหม่ออกอากาศทางช่องวัน 31 ซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ขึ้นแท่นเป็นละคร เรตติ้งสูงสุดอันดับ 2 ของช่องวัน 31 สุทธิชัย หยุ่น ได้กล่าวว่า “ผลงานของนางสุกัญญาให้ความรู้สึกแก่คนวรรณกรรมประหนึ่งร่มไม้ใหญ่ในทางวรรณศิลป์ เป็นที่นิยมยิ่งของนักอ่าน สามารถสร้างนักอ่านข้ามยุคข้ามสมัย ผลงานจำนวนไม่น้อย มีผู้นำไปสร้างเป็นสื่อแขนงอื่น เช่น ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสร้างซ้ำหลายครั้ง ส่งผลสะท้อนแก่สังคมในวงกว้าง” (2563: ออนไลน์ อ้างจาก เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ 2562) กระเช้าสีดาเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับตัวละครรำนำ เด็กสาวรับใช้ในบ้านของถือ เธอเป็นคนที่มีความทะเยอทะยาน อยากจะหลุดพ้นจากสถานภาพการเป็นลูกคนใช้ เธอแอบชอบถือ คุณผู้ชายของบ้าน เธอพยายามทำทุกวิถีทางแม้ว่าถือจะมีภรรยาและลูกอยู่แล้วก็ตาม เธอถีบตัวเองออกจากวังวนของความยากไร้ แต่การก้าวอย่างไขว่คว้าของเธอนั้น เต็มไปด้วยเล่ห์เหลี่ยมแม้อยู่สูงเพียงใดก็ตามเธอเป็นได้เพียงกาฝากแสนสวยที่ไร้ค่าเท่านั้น

## วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของสตรีที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา

## 2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สถานภาพและบทบาทผู้หญิงในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา

### วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเรื่องภาพลักษณ์ของสตรีในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา โดยใช้บทประพันธ์จำนวน 1 เล่ม ผู้ประพันธ์ กฤษณา อโศกสิน จากสำนักพิมพ์แสงดาวโดยเริ่มอ่านตัวเล่มบทประพันธ์นวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา ศึกษาและสืบค้นข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นไปตามกรอบแนวคิด แล้วสรุปผลอภิปรายและข้อเสนอแนะ

### แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาทบทวนงานวิจัยต่าง ๆ ผู้วิจัยได้รวบรวมบทความและงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาภาพลักษณ์สตรีในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา เพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางในการดำเนินงานวิจัยดังนี้ ชนิกันต์ กุ้เกียรติ (2540) ได้ศึกษาวิเคราะห์นวนิยายของกฤษณา อโศกสิน ที่ได้รับรางวัล : พัฒนาการด้านแนวคิด ตัวละคร รวมถึงกลวิธีการประพันธ์ โดยเน้นศึกษาวิเคราะห์ในประเด็นการศึกษา พัฒนาการด้านแนวคิด ตัวละครและกลวิธีการประพันธ์ พบว่าปรากฏแนวคิดหลักทั้ง 5 แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับความรัก, ครอบครัว, การดำเนินชีวิต, สังคม และการเมือง ในด้านการสร้างตัวละครได้ศึกษาตัวละคร 2 ประเภทคือ ตัวละครเอก และตัวละครรอง ทั้งนี้ในด้านกลวิธีการประพันธ์ได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 หัวข้อ คือ การตั้งชื่อเรื่อง, การเล่าเรื่อง และการดำเนินเรื่องในด้านการพัฒนาการประพันธ์ ต่อมาผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของผู้หญิง พบว่ามีผู้ที่เคยศึกษาไว้บ้างแล้ว คือ รสมี ราชบุรี (2559) ได้ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของสตรีในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีที่พบในนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน ที่ได้รับรางวัลช่วงปี พ.ศ. 2520 – 2530 ซึ่งได้วิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีด้านครอบครัว, ด้านการศึกษา, ด้านเศรษฐกิจ, ด้านการเมือง, ด้านสังคม, ด้านวัฒนธรรมและประเพณี พบว่าปัญหาที่เกี่ยวกับค่านิยมเรื่องบุรุษเป็นใหญ่กว่าสตรีและการที่สตรีถูกปลูกฝังให้เชื่อว่าตนเองเป็นเพศที่อ่อนแอกว่านั้น ปัจจุบันได้รับการยอมรับและเกิดความตระหนักถึงบทบาทมากขึ้นในทุก ๆ ด้านตลอดจนได้รับอิทธิพลจากประเทศตะวันตกเป็นสาเหตุหนึ่งในบทบาทสตรีได้เปลี่ยนแปลงไปตามโอกาส

เมื่อผู้วิจัยเข้าใจสถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิงแล้ว ประการต่อมาคือการศึกษาภาพลักษณ์ ซึ่งเป็นแนวคิดที่สำคัญ พิชราวลี จินนิกร (2559) ได้ศึกษาภาพลักษณ์ของตัวละครหญิงจากในวรรณกรรมเรื่องผู้ชนะสิบทิศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์และกลวิธีการนำเสนอภาพลักษณ์ของตัวละครหญิงในวรรณกรรมเรื่องผู้ชนะสิบทิศ ตัวละครหญิงที่ข้าพเจ้าสนใจเพราะตัวละครหญิงมีบทบาทสำคัญที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือเกิดความขัดแย้งในเรื่อง ทั้งนี้ ปรียาดา กุลรินทร์ และคณะ (2561) ได้เสนอบทความเรื่องการสร้างภาพลักษณ์สตรีในนวนิยายไทยที่ได้รับรางวัลใน พ.ศ. 2550 - 2559 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างภาพลักษณ์สตรีในนวนิยายไทยที่ได้รับ

รางวัล ศึกษาเฉพาะตัวละครสตรี 9 ตัวละคร จากนวนิยาย 9 เรื่องพบว่าได้มีการนำเสนอภาพลักษณ์ของตัวละครสตรีให้เห็นอย่างเด่นชัดคือการสร้างลักษณะภายนอกของตัวละครเอกสตรีประกอบด้วยลักษณะรูปร่างหน้าตา นิสัยและพฤติกรรม ความรู้และความสามารถ ทั้งนี้สามารถสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาประกอบการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรมเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของนวนิยาย คือ การศึกษาและวิเคราะห์ตัวเลขนวนิยาย โดยศึกษาผ่านโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉากและบรรยากาศ กลวิธีการดำเนินเรื่องและกลวิธีการเล่าเรื่อง เมื่อผู้วิจัยสามารถเข้าใจเนื้อเรื่องของนวนิยายทั้งหมดแล้วจึงนำข้อมูลเหล่านั้นมาประกอบการวิเคราะห์ในหัวข้ออื่นต่อไป

2. ทฤษฎีการสร้างตัวละคร คือการสร้างตัวละครให้สมจริงให้เสมือนว่ามีตัวตนอยู่จริงบนโลก โดยส่วนใหญ่ศึกษาจากการสร้างตัวละครแนวสมจริง คือ การทำให้ตัวละครเหล่านั้น มีชีวิตจิตใจ ทศนคติ การกระทำที่สมจริงเหมือนปุถุชนทั่วไป การสร้างตัวละครแนวอุดมคติ คือการที่ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครตามในอุดมคติของตน ซึ่งอาจไม่สมจริงเสมอไป การสร้างตัวละครมีหลากหลายกลวิธี ผู้ประพันธ์จึงต้องเลือกกลวิธีที่ตนเองถนัดนำมาสร้างสรรค์ผลงานนวนิยาย

3. แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ คือแนวคิดสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์หาภาพลักษณ์ของตัวละครสตรีที่พบในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา จะเห็นได้ว่าภาพลักษณ์ คือ ภาพของบุคคลที่มีลักษณะหรือท่าทีที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิดหรือสิ่งที่ควรจะเป็น อันเป็นสิ่งที่เราแสดงออกมา ซึ่งบุคคลอื่นมองเห็นและคิดว่าจะเป็นเช่นนั้น โดยส่วนใหญ่มักมีภาพลักษณ์ในเชิงบวกและในเชิงลบ หรือต่างคนก็สามารถแสดงภาพลักษณ์ที่แตกต่างหรือเหมือนกันก็ได้ ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่เฉพาะเจาะจงสำหรับบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยทั่วไปเกิดจากการนำเสนอองค์ประกอบของภาพลักษณ์ คือ การรับรู้ ความรู้ ความรู้สึก และการกระทำมาหลอมรวมเป็นภาพลักษณ์ที่แตกต่างของแต่ละบุคคล

4. แนวคิดเกี่ยวกับสถานภาพ และ บทบาทของผู้หญิง คือ ตำแหน่ง สถานะทางสังคมที่ต้องแสดงออกผ่านการกระทำของบุคคลนั้น ๆ เป็นสิทธิและหน้าที่ของบุคคลที่สังคมต่างยอมรับ บทบาทที่แสดงออกนั้นย่อมถูกคาดหวังให้เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคมแยกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างทางสังคม และด้านการแสดงบทบาท เป็นผลมาจากแบบแผนการกระทำ เนื่องจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์แห่งการกระทำทางสังคมนั้น เป็นการกระทำตามความคาดหวังของสังคมส่วนใหญ่ ทั้งนี้คนในสังคมสามารถแบ่งสถานภาพออกเป็น 2 ประเภท คือ สถานภาพโดยกำเนิด และสถานภาพที่ได้มาภายหลัง

5. แนวคิดสตรีนิยม แนวคิดของคนในสังคมที่อยากปรับเปลี่ยนระบบความคิดเรื่องความไม่เท่าเทียมกันของผู้หญิงและผู้ชาย โดยเสนอความคิดที่ว่าผู้หญิงไม่ได้เป็นรองใคร พร้อมทั้งเพิ่มเติมทศนคติที่มีต่อผู้หญิงแบบใหม่ สามารถจำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม คือ สตรีนิยมแบบเสรี สตรีนิยมแบบหัวรุนแรง สตรีนิยมแบบมาร์กซิสต์ และสตรีนิยมแบบสังคมนิยม

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์องค์

ความรู้อันเป็นประโยชน์ ทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจและวิเคราะห์ภาพลักษณ์สตรีในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดาได้อย่างครบถ้วน

### สรุปผลการวิจัย

การศึกษาภาพลักษณ์สตรีในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา ผู้วิจัยได้ศึกษาจากตัวละครในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา ของกฤษณา อโศกสิน โดยนำทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรมเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของนวนิยาย แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ และแนวคิดเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของผู้หญิง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

### ทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรมเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของนวนิยาย

#### เรื่องย่อ

รำน่าบุตรคนใช้ในบ้านของลือซึ่งมีภรรยาชื่อน้ำพิงค์ และมีน้ำพราวบุตรสาววัย 6 ขวบ รำน่าเป็นคนสวยฉลาด ไม่ยอมคน ลือเป็นฝ่ายเจ้าชู้ รำน่าหลงรักลือและออกอาการหึงหวงลืออยู่บ่อย ๆ คอยนำเรื่องผู้หญิงของลือไปบอกน้ำพิงค์ น้ำพิงค์รู้ว่าลือเจ้าชู้มาตลอด หลายครั้งที่ต้องอดทน เพราะนึกถึงคำสอนของมารดาเสมอว่าผู้หญิงที่ดีควรมีสามีคนเดียว น้ำพิงค์จึงปล่อยผ่านเรื่องของลือเรื่อยมา และคิดที่จะหางานทำจึงได้ร่วมหุ้นทำร้านขายของนำเข้าจากต่างประเทศกับรติซึ่งเป็นเพื่อนสนิท ความยุ่งเริ่มทำให้เธอกับลือเริ่มห่างออกจากกัน ลือยังคงมีเรื่องของผู้หญิงผ่านเข้ามาหา น้ำพิงค์อยู่บ่อย ๆ จนในที่สุดทั้งสองหย่าขาดกัน และพาบุตรสาวย้ายออกไปอยู่บ้านพักกัน 2 คน หลังจากนั้นรำน่าได้ใกล้ชิดกับลือมากขึ้น ในคืนหนึ่งที่ลือเมาหนัก เขาพลาดมีสัมพันธ์กับรำน่า และเลือกที่จะเก็บเงียบเรื่องที่เกิดขึ้น คราวเมื่อรำน่าได้รู้จักกับเวไนย เวไนยตกหลุมรักรำน่ามองข้ามเรื่องชาติกำเนิด และฐานะของรำน่าไป คอยไปรับไปส่งรำน่า จนเรียนจบเวไนยจึงพารำน่าไปรู้จักกับพาทีและเข้าทำงานที่เดอะคลิฟฟ์ คลับของพาที คอยต้อนรับและบริการลูกค้า จนเธอโด่งดัง สามารถลืมตาอ้าปากได้มากขึ้น และเริ่มที่จะกลับบ้านดึก พาทีอยากให้เวไนยออกห่างจากรำน่า จึงได้เสนอให้รำน่าซื้อรถยนต์ หลังจากนั้นเธอกับเวไนยเริ่มที่จะออกห่างกัน รำน่ายังคงทำงานในเดอะคลิฟฟ์ ทั้งยังตอบตกลงรับทำงานกับจรินทร์ บ้านพร้อมที่ดินกลายเป็นชื่อของรำน่า เธอเริ่มมีความสัมพันธ์กับจรินทร์ในขณะเดียวกันเธอก็ยังไปมาหาสู่กับลืออยู่บ่อย ๆ น้ำพิงค์ที่กิจการร้านกำลังไปได้ดี เธอยังคงพบเจอลืออยู่บ่อย ๆ เขามักมารับน้ำพราวไปอยู่ด้วยเสมอ วันหนึ่งจรินทร์คิดอยากทำความรู้จักกับครอบครัวและผู้ปกครองของรำน่าแต่ก็มีเหตุให้ต้องล้มเลิกไป รำน่าใช้ชีวิตไปมาระหว่างบ้านลือและบ้านที่จรินทร์ซื้อให้เธอ ต่างฝ่ายต่างก็ไม่ว่า รำน่ามีใครอีกคน จนในที่สุดความแตก จรินทร์โกรธรำน่ามากจึงขอคืนบ้านพร้อมที่ดินจากรำน่า เมื่อรำน่าไม่ให้ก็เริ่มทนไม่ไหวจะลงมือทำร้ายรำน่า แต่ได้ลือมาห้ามไว้แล้วพูดเตือนสติรำน่า จนยอมคืนทุกอย่างแต่โดยดีในวันต่อมา รำน่าเก็บข้าวของย้ายออกจากบ้านของลือ แล้วโทรศัพท์ไปขอโทษลือและ

บอกว่าจะย้ายไปอยู่คนเดียวที่อื่น

เรื่องย่อเป็นสิ่งที่ผู้อ่านจะได้อ่านและรับรู้เกี่ยวกับเนื้อเรื่องของนวนิยาย โดยเป็นสิ่งที่ผู้แต่งเขียนเรื่องราวทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง แต่สิ่งที่ผู้แต่งต้องการจะถ่ายทอดให้กับผู้อ่านทุกคนคือ แก่นเรื่อง ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

### แก่นเรื่อง

แก่นเรื่องของนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา คือ ความซื่อสัตย์ ในนวนิยายเรื่องนี้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ของชีวิตคู่ระหว่างสามีกับภรรยา การที่คนสองคนรักกันและตกลงที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกันย่อมต้องซื่อสัตย์ต่อกัน ไม่นำเรื่องของคนอื่นมาทำให้ชีวิตคู่ต้องพังลง เรื่องราวของลือและน้ำพิงค์ ถ้าลือนักแน่นและซื่อสัตย์มากพอ น้ำพิงค์ก็คงไม่ทุกซอกกลายเป็นความเฉยชาและจบลงที่การหย่าในที่สุด รำนำเอง ถ้าเธอซื่อสัตย์ต่อลือ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับจรินทร์ เธอคงไม่มีจุดจบแบบในตอนจบที่เธอไม่เหลือใครเลย

จากการศึกษาวิเคราะห์แก่นเรื่องนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา มีแก่นเรื่อง คือ ความซื่อสัตย์ในเรื่องชีวิตคู่ของลือและน้ำพิงค์ แต่แก่นเรื่องของนวนิยายจะไม่เด่นชัดเลยถ้าขาดองค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งก็คือ ตัวละคร ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ตัวละคร

ตัวละครมิติเดียว คือ ตัวละครที่ผู้แต่งนำเสนอให้ผู้อ่านรู้เพียงด้านเดียวเท่านั้น ไม่มีความสลับซับซ้อน หรือมีนิสัยที่เป็นลักษณะประจำตัวของตัวละครนั้น ๆ ในการวิเคราะห์ตัวละครในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา ผู้วิจัยพบว่าตัวละครมิติเดียวจำนวน 9 ตัวละคร ได้แก่ จรินทร์ วศิน เอก นิพัทธ์ นางนุ่น น้ำพราว กานดา วดี และวน

ตัวละครหลายมิติ คือ ตัวละครที่ผู้แต่งเสนอให้ผู้อ่านได้รับรู้ลักษณะนิสัยหลาย ๆ ด้าน เป็นตัวละครที่มีความลึกและมีพัฒนาการทางด้านพฤติกรรม อุปนิสัย ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิดและทัศนคติ ในการวิเคราะห์ตัวละครในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา ผู้วิจัยพบว่าตัวละครมิติเดียวจำนวน 8 ตัวละคร ได้แก่ ลือ พาที อำพน เวไนย รำนำ น้ำพิงค์ ศศิและระตี

จากการศึกษาวิเคราะห์ตัวละครในนวนิยาย มีทั้งตัวละครมิติเดียว ตัวละครหลายมิติ ที่หลากหลายและแตกต่างกัน โดยตัวละครทั้ง 2 แบบ เป็นสิ่งยืนยันว่ากฤษณา อโศกสิน มีทักษะและมีฝีมือในการแต่งนวนิยาย ตัวละครจึงมีส่วนช่วยเสริมเนื้อเรื่องรวมไปถึงกาดำเนินเรื่องให้เด่นชัด ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

### กลวิธีการดำเนินเรื่อง

นวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา มีการดำเนินเรื่องตามลำดับปฏิกิริยา โดยใช้การเปิดเรื่องแบบพรรณนา ซึ่งได้นำตัวละครเอก คือ รำนำ ในการเปิดเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นถึงตัวละคร ฉากและบรรยากาศเน้นให้ผู้อ่านได้เห็นภาพเพื่อให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม กล่าวถึงการเปิดเรื่องด้วยการพรรณนาถึงรำนำที่กำลังจะฝ่าสายฝนกลับบ้านไปรอรถประจำทางหลังจากที่เลิกเรียน ซึ่งทำให้เห็นภาพบรรยากาศ

ตอนที่ฝนกำลังตกหนักได้อย่างชัดเจน และผู้แต่งยังพรรณนาถึงลักษณะตัวละครเอกอย่างจำเพาะที่เป็นคนสวยจนมีเพื่อนผู้ชายมาพุดคุย เรื่องราวในตอนจบของนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดาเป็นการปิดเรื่องแบบสุชานาฏกรรม คือ การปิดเรื่องอย่างมีความสุขหรือความสำเร็จของตัวละคร การปิดเรื่องแบบนี้มีผู้แต่งนวนิยายนิยมใช้กันโดยทั่วไปนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดาเป็นการปิดเรื่องอย่างมีความสุข ถึงแม้จะเป็นตอนจบที่ไม่มีใครได้เคียงคู่กันแต่ตัวละครเอกอย่าง จำเริญจำนงค์ผด คีนบ้านพร้อมที่ดินคืนให้กับจรินทร์ และโทรมาขอโทษกับสื่อ ผู้ปกครองที่อุปการะเลี้ยงดูเธอมาตั้งแต่เด็ก

จากการศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการดำเนินเรื่อง เป็นการดำเนินเรื่องไปตามลำดับปฏิกิริยา ซึ่งเป็นการดำเนินเรื่องที่เป็นที่นิยมและพบเห็นได้อย่างแพร่หลายในนวนิยาย โดยกลวิธีการดำเนินเรื่องมักมาควบคู่กับกลวิธีการเล่าเรื่อง ซึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

### กลวิธีการเล่าเรื่อง

นวนิยายเรื่องกระเช้าสีดาใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งเป็นผู้รู้แจ้ง โดยผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องว่าใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไรและเมื่อไร โดยใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 เช่น เขา เธอ หล่อน หรือใช้ชื่อตัวละครแทน

จากการศึกษาวิเคราะห์ทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรมของนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา พบว่ามีโครงสร้างขององค์ประกอบที่น่าสนใจตั้งแต่การตั้งชื่อเรื่องที่สื่อความหมาย มีกลวิธีการเล่าเรื่องที่นำเสนอและดึงดูดใจผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ตลอดจนปิดเรื่องที่สอนใจผู้อ่าน ทั้งนี้ยังพบว่าสถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิงในบริบทต่าง ๆ ทำให้เรื่องราวน่าสนใจ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

### สถานภาพและบทบาทของผู้หญิง

สถานภาพและบทบาทเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากสถานภาพมีหลากหลาย คือได้มาโดยกำเนิด หรือ ได้มาภายหลัง เป็นสิ่งที่สังคมกำหนดขึ้นและเป็นสิ่งที่กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคคลที่พึงควรกระทำ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

#### 1. สถานภาพและบทบาทโดยกำเนิด

สถานภาพและบทบาทของบุตรเป็นสถานภาพและบทบาทที่ได้มาโดยกำเนิด ส่วนหนึ่งที่ทำให้เรื่องราวน่าสนใจคือการที่ตัวละครในเรื่องมีครอบครัวที่อบอุ่น หรือบางครั้งครอบครัวของตัวละครก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ตัวละครแสดงท่าทีที่แปลกไปจากปกติ โดยทั่วไปมักมีสมาชิกคือ บิดา มารดา และบุตร

จำเริญ มีสถานภาพโดยกำเนิดเป็นบุตรสาวของนางนุ่น จึงมีบทบาทเป็นบุตรที่มีพฤติกรรมการแสดงออกที่ก้าวร้าวและหัวรั้น จำเริญไม่ค่อยเชื่อฟังนางนุ่น บางครั้งก็ทำให้มารดาปวดหัวและมีน้ำตาอยู่เป็นประจำ แต่ถึงจะดูหัวแข็งกับมารดา แต่จำเริญก็รักและกตัญญูต่อนางนุ่นมาก น้ำพิงค์ มีสถานภาพเป็นหญิงสาวเชียงใหม่ เกิดมาในครอบครัวที่เพียบพร้อม เป็นกุลสตรีต้นแบบ เพราะมารดาพร่ำสอนให้

น้ำพิงค์ปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบที่ตนวางไว้ บทบาทที่แสดงออกจึงเป็นหญิงสาวที่กริยามารยาทดีงาม และเป็นบุตรสาวที่ดีตามที่มารดาคาดหวัง และน้ำพราว มีสถานภาพโดยกำเนิดเป็นบุตรสาวของลือและน้ำพิงค์ เป็นเด็กสาวที่เกิดและเติบโตมาด้วยความพร้อมของบิดาและมารดา ด้วยฐานะทางครอบครัวที่เพียบพร้อมทำให้เลี้ยงดูน้ำพราวด้วยความรักน้ำพราวจึงเป็นเด็กที่มั่นใจในตัวเอง ร่าเริง สดใส มีจิตใจดี

จากการวิเคราะห์สถานภาพโดยกำเนิดของนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดาพบว่าครอบครัวเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ตัวละครแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นจึงส่งผลให้มีสถานภาพและบทบาทที่ได้มาภายหลัง ที่ส่งเสริมให้ตัวละครมีความลึกซึ้ง มีจิตใจเหมือนปูลุชนทั่วไปดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

## 2. สถานภาพและบทบาทที่ได้มาภายหลัง

สถานภาพและบทบาทที่เกิดจากการกระทำหน้าที่การงาน สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่น สถานภาพและบทบาทของอาชีพ การแต่งงาน หรือหน้าที่ที่ได้รับ

สถานภาพและบทบาทของมารดา การจะมีสถานภาพและบทบาทของมารดาได้นั้น ต้องเกิดจากการสมรส และให้กำเนิดบุตร แต่ละคนก็จะมีกรอบรม เลี้ยงดู และสั่งสอนบุตรในแบบของตนเอง หนึ่งในตัวอย่างของสถานภาพและบทบาทของมารดา คือ ตัวละครที่ชื่อว่า วดี วดีมีสถานภาพและบทบาทที่ได้มาภายหลัง คือการเป็นมารดา วดีมีบทบาทเป็นมารดาที่คาดหวังในตัวบุตรชายเพียงคนเดียว วดีต้องการให้เวไนยมีชีวิตที่ดี มีหน้าที่การงานที่ดี มีภรรยาที่คู่ควรและเหมาะสม ซึ่งการที่วดีดีกรอบทางเดินชีวิตให้บุตร ทำให้เวไนยเป็นคนที่มีการศึกษาดีแต่เพราะความเลื่อมใสบุตรตามใจมากเกินไปทำให้เวไนยเป็นคนที่เอาแต่ใจ หนักไม่เอาเบาไม่สู้ ทำให้วดีต้องมีเรื่องหนักใจเสมอ

สถานภาพและบทบาทของภรรยา การจะมีสถานภาพและบทบาทของภรรยาได้นั้น ต้องเกิดจากการสมรส หรือเกิดจากความรักของหญิงและชาย ตกปลงใจที่จะใช้ชีวิตคู่ฉันท์สามีภรรยา หนึ่งในตัวอย่างของสถานภาพและบทบาทของภรรยา คือ ตัวละครที่ชื่อว่า น้ำพิงค์ น้ำพิงค์มีสถานภาพและบทบาทที่ได้มาภายหลังคือการเป็นภรรยาของลือ น้ำพิงค์เป็นผู้หญิงที่รักและดูแลเอาใจใส่สามีเสมอ แต่แล้วก็ต้องทนทุกข์เพราะสามีมักจะควงผู้หญิงคนอื่นมากมาย น้ำพิงค์พยายามทำหน้าที่ในการเป็นภรรยาของลือและประคับประคองครอบครัวของตนให้อยู่รอด แต่เส้นความอดทนของคนเรานั้นมีขีดจำกัด ยามเมื่อทุกอย่างมันมากเกินไปจนจะรับไหว น้ำพิงค์และลือหย่าขาดกันในที่สุด หลังจากนั้นน้ำพิงค์กลายเป็นผู้หญิงที่ทำตามใจตนและหาความสุขให้ตัวเองมากขึ้น

สถานภาพและบทบาทของเพื่อน การจะมีสถานภาพและบทบาทของเพื่อนได้นั้น ต้องเกิดจากการมีมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน คนหนึ่งคนจะมีเพื่อนกี่คนก็ได้ แต่เพื่อนนั้นต้องเป็นความสบายใจให้แก่ตน และยังคอยชี้แนะเราในยามที่เราทำผิดพลาด หนึ่งในตัวอย่างของสถานภาพและบทบาทของการเป็นเพื่อน คือ ตัวละครที่ชื่อว่า รติ รติมีสถานภาพและบทบาทที่ได้มาภายหลังเป็นเพื่อนสนิทของน้ำพิงค์ รติเป็นเพื่อนที่รักน้ำพิงค์มาก ทั้งคู่คอยปรึกษาหลาย ๆ เรื่องมาตลอด ซึ่งบางครั้งรติก็บอกน้ำพิงค์ในเรื่องของ

ลือด้วยความเป็นห่วง ด้วยความเชื่อใจและซื่อสัตย์ด้วยกันทั้งคู่ จึงได้ตกลงที่จะทำร้านขายของร่วมกัน

สถานภาพและบทบาทด้านการประกอบอาชีพ การจะมีสถานภาพและบทบาทด้านการประกอบอาชีพได้นั้น ต้องเกิดจากบุคคล ๆ หนึ่งประกอบ อาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนและครอบครัว ซึ่งการประกอบอาชีพเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต รำน่า มีสถานภาพและบทบาทที่ได้มาภายหลังคือการเป็นคนใช้ เมื่อรำน่าเกิดมาก็มีสถานภาพเป็นลูกของนางนุ่นที่ทำงานรับใช้ในบ้านของลือ การเติบโตในบ้านหลังนี้ทำให้รำน่าหลีกเลี่ยงจากสถานภาพและบทบาทของคนใช้ไปไม่ได้ รำน่าต้องจัดเตรียมอาหาร ต้องรดน้ำต้นไม้ และคอยรับใช้ทุกสิ่งที่คุณเป็นนายสั่ง จนบางครั้งก็ทำให้รำน่ารู้สึกเหมือนโดนกดขี่จากสถานภาพนี้

จากการศึกษาวิเคราะห์สถานภาพและบทบาทของตัวละครในบริบทต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าตัวละครแต่ละตัวมีได้หลากหลายสถานภาพและบทบาท เป็นสิ่งที่เสริมสร้างให้ตัวละครมีความน่าสนใจ เรื่องราวดำเนินไปอย่างเข้มข้น แสดงให้เห็นถึงความรัก ความทุกข์ ความทะเยอทะยานของตัวละคร

### ภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง

การศึกษาภาพลักษณ์ของตัวละครหญิงในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดาเป็นการศึกษาภาพลักษณ์ที่ กฤษณา อโศกสิน ได้นำเสนอไว้ผ่านตัวละคร มีทั้งภาพลักษณ์ในเชิงบวกและภาพลักษณ์ในเชิงลบ ผู้แต่งสอดแทรกความเป็นปुरुชนไว้ได้อย่างแนบเนียน ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวละครรำน่า มีภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่มีภาพลักษณ์เชิงบวก คือ เธอเป็นคนเก่งมีความสามารถและความสวย เมื่อได้เข้าไปทำงานในคลับเดอะคลิฟฟ์ ทำให้เธอโดดเด่นขึ้นมาทันทีจน สามารถลืมหูลืมตา อ้าปากได้ รำน่าหลุดจากการเป็นคนใช้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารำน่าก็มีภาพลักษณ์เชิงลบเช่นกัน คือ รำน่ามีความทะเยอทะยานอยู่ในตนเองสูง เนื่องจากรำน่าเป็นตัวละครที่เกิดมาก็ต้องรับหน้าที่เป็นคนใช้ จึงทำให้รำน่ามีความคิดที่อยากจะหลุดจากวังวนของความยากไร้ที่ตนเองต้องทนเติบโตมาตลอด รำน่าจึงมักแสดงอาการต่อต้านและก้าวร้าวมากขึ้น ตัวละครน้ำพิงค์ เป็นตัวละครที่มีภาพลักษณ์เชิงบวก เธอเป็นผู้หญิงที่เพียบพร้อมด้วยหน้าตา กริยามารยาท และเงินทอง น้ำพิงค์เป็นสาวเซียงใหม่ที่ได้แต่งงานและย้ายมาอยู่กับสามีเมื่อตอนอยู่กับสามี เธอมีภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ยอมทนทุกข์เพราะความรัก และเชื่อฟังคำสั่งสอนของมารดาทำให้เธอเป็นคนที่หัวอ่อน เมื่อน้ำพิงค์หย่าขาดกับลือแล้ว เธอจึงหันมาเชื่อมั่นในตนเองและทำตามใจตนเองมากขึ้น ตัวละครน้ำพราว เป็นตัวละครเด็กเพียงคนเดียวในเรื่องที่สร้างสีสันให้แก่เนื้อเรื่องน้ำพราวมีภาพลักษณ์เชิงบวกเป็นเด็กสาวที่ร่าเริง สดใส ช่างพูดช่างเจรจา ทำให้ใคร ๆ ต่างก็หลงรักความเฉลียวฉลาดอันใสซื่อของน้ำพราว แต่เพราะน้ำพราวอยู่กับรำน่ามากเกินไป ทำให้น้ำพราวมีภาพลักษณ์เชิงลบ เนื่องจากเป็นเด็กที่มินิสัยและคำพูดที่โตเกินเด็กวัยเดียวกัน ตัวละครนางนุ่น เป็นตัวละครที่มีภาพลักษณ์เชิงบวก เป็นหญิงสาวรับใช้ที่ต้องคอยทำงานบ้าน ทำอาหาร และดูแลเอาใจใส่เจ้านาย และเพราะนางนุ่นเป็นมารดาของรำน่า จึงกลายเป็นผู้ที่มีภาพลักษณ์เชิงลบเป็นมารดาที่รักและห่วงบุตรสาวมากเกินไป รักรำน่าในทางที่ผิด นางนุ่นรู้ว่าเพราะฐานะการเป็นคนใช้ ทำให้รำน่ารู้สึกขาด ในบางครั้งเธอจึงปล่อยผ่านการกระทำของบุตรสาวเพื่อชดเชยสิ่งที่เธอให้ไม่ได้ ซึ่งเป็นการ

กระทำที่ไม่สมควรทำ ตัวละครศศิ เป็นตัวละครที่มีภาพลักษณ์เชิงบวก เป็นผู้หญิงคนหนึ่งที่อยู่ด้วยแล้วสบายใจ เป็นคนที่เหมาะกับการคบหาไว้เป็นเพื่อน เธอจึงมีภาพลักษณ์เป็นผู้หญิงที่เอาใจใส่ ฉลาดหาคำพูดมาลอบโยนลือ แต่ในสายตาผู้อื่นศศิมีภาพลักษณ์เชิงลบ คือ ทุกคนมองว่าศศิเป็นผู้หญิงแรง ๆ เพราะเธอคงอยู่กับลือ โดนมองว่าเป็นมือที่สามที่เข้ามาแทรกกลางชีวิตคู่ระหว่างลือและน้ำพิงค์ ตัวละครรติ เป็นตัวละครที่มีภาพลักษณ์เชิงบวกเป็นเพื่อนที่คอยให้คำปรึกษากับน้ำพิงค์เสมอ หลายครั้งที่รตินำข่าวความเจ้าชู้ของลือมาเล่าให้น้ำพิงค์ฟัง ก็ทำได้แค่บอกกล่าวและคอยให้คำปรึกษาเพื่อนสนิทเท่านั้น จนเมื่อน้ำพิงค์หย่าขาดกับลือแล้ว ทั้งสองก็ได้ร่วมหุ้นลงทุนทำร้านด้วยกัน และสุดท้าย ตัวละครวดี เป็นตัวละครที่มีภาพลักษณ์เชิงบวก เป็นมารดาที่คอยบงการชีวิตบุตรชายนั้นก็คือเวไนย เธอต้องการให้บุตรชายเพียบพร้อมทุกอย่าง ทั้งหน้าที่การงาน ชีวิตครอบครัวรวมทั้งผู้หญิงที่เวไนยคบด้วยจะต้องเป็นคนที่เพียบพร้อมทั้งหน้าตาและฐานะทางสังคม ด้วยเพราะความหวังดีของวดี เป็นการทำให้บุตรชายรู้สึกว่าคุณต้องอยู่ในกรอบที่มารดาวางเอาไว้ตลอดเวลา

## อภิปรายผล

ในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดานั้นพบว่ามีสถานภาพและบทบาทอยู่ทั้งสิ้น 2 ประเภท คือ สถานภาพและบทบาทโดยกำเนิด คือการเป็นบุตร กับสถานภาพและบทบาทที่ได้มาภายหลัง โดยแยกออกเป็น 4 หัวข้อ คือ ด้านการเป็นมารดา ภรรยา เพื่อน และด้านการประกอบอาชีพ ซึ่งสามารถแยกออกได้เป็นอาชีพคนใช้ อาชีพพนักงานต้อนรับ อาชีพอิสระ และด้านการศึกษา ดังตารางสรุปผลการศึกษาวิเคราะห์ต่อไปนี้

ตารางที่ 1

| ตัวละครหญิง/<br>สถานภาพ | บุตร | มารดา | ภรรยา | เพื่อน | คนใช้ | พนักงาน<br>ต้อนรับ | อาชีพ<br>อิสระ | การ<br>ศึกษา |
|-------------------------|------|-------|-------|--------|-------|--------------------|----------------|--------------|
| รำน่า                   | ✓    |       | ✓     |        | ✓     | ✓                  |                | ✓            |
| น้ำพิงค์                | ✓    | ✓     | ✓     |        |       |                    | ✓              |              |
| น้ำพราว                 | ✓    |       |       |        |       |                    |                | ✓            |
| นางนุ่น                 |      | ✓     |       |        | ✓     |                    |                |              |
| ศศิ                     |      |       |       | ✓      |       |                    |                |              |
| รติ                     |      |       | ✓     |        |       |                    |                | ✓            |
| วดี                     |      | ✓     | ✓     |        |       |                    |                |              |

ตารางที่ 1 แสดงผลการสรุปสถานภาพและบทบาท

ในการศึกษาภาพลักษณ์สตรีในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา ผู้วิจัยศึกษาจากตัวละครหญิงทั้งสิ้น 7

ตัวละคร ได้แก่ รำน่า น้ำพิงค์ น้ำพราว นางนุ่น ศศิ รติ และวดี แต่ละตัวละครมีภาพลักษณ์ที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิง ทำให้เนื้อเรื่องมีความน่าสนใจ การกระทำของตัวละครแต่ละตัวย่อมส่งผลต่อเรื่องราวให้เข้มข้นชวนให้อ่านติดตาม ผู้วิจัยได้แยกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็น คือ ภาพลักษณ์เชิงบวกและภาพลักษณ์เชิงลบ เป็นสิ่งที่ตัวละครถ่ายทอดออกมาไม่จำเป็นจะต้องมี 1 ภาพลักษณ์ เพราะต่างคนต่างสถานที่ก็แสดงออกได้แตกต่างกัน ดังตารางสรุปผลการศึกษาวิเคราะห์ต่อไปนี้

ตารางที่ 2

| ตัวละคร/ภาพลักษณ์ | ภาพลักษณ์เชิงบวก | ภาพลักษณ์เชิงลบ |
|-------------------|------------------|-----------------|
| รำน่า             | ✓                | ✓               |
| น้ำพิงค์          | ✓                |                 |
| น้ำพราว           | ✓                | ✓               |
| นางนุ่น           | ✓                | ✓               |
| ศศิ               | ✓                | ✓               |
| รติ               | ✓                |                 |
| วดี               | ✓                |                 |

ตารางที่ 2 แสดงผลการสรุปภาพลักษณ์ของสตรี

นวนิยายเรื่องกระเช้าสีดาเป็นนวนิยายประเภทรามาสะทอนสังคม โดยมีแนวเรื่องเกี่ยวกับหญิงสาวที่มีความทะเยอทะยานอย่างแรงกล้าที่จะหลุดพ้นจากสถานภาพการเป็นคนใช้ พยายามผลักดันตนเองออกจากวังวนของความยากไร้ เพื่อให้ตนได้มีชีวิตที่ดีขึ้นจึงยอมทำทุกอย่างแม้จะแลกมาด้วยศักดิ์ศรีของความเป็นผู้หญิง จากการศึกษาภาพลักษณ์สตรีในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา ผู้วิจัยพบว่าตัวละครหญิงทั้ง 7 ตัวละคร ต่างก็มีสถานภาพและบทบาทอย่างหลากหลาย ตัวละครหนึ่งตัวมีได้มากกว่าหนึ่งสถานภาพและบทบาท เนื่องจากการต้องอาศัยสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมของครอบครัว การได้รับการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนที่ต่างกัน ย่อมส่งผลให้ตัวละครกระทำสิ่งนั้นออกมา ส่วนภาพลักษณ์นั้น ผู้วิจัยพบว่าตัวละครแต่ละตัวมีการแสดงออกถึงภาพลักษณ์ที่โดดเด่นต่างกันอย่างสิ้นเชิง มีทั้งภาพลักษณ์เชิงบวกและภาพลักษณ์เชิงลบ ตัวละครแต่ละตัวสามารถมีได้ทั้งภาพลักษณ์เชิงบวกและภาพลักษณ์เชิงลบ แต่บางตัวละครก็แสดงออกถึงภาพลักษณ์ด้านใดด้านหนึ่งเพียงอย่างเดียวได้เช่นกัน ส่งผลให้ตัวละครหญิงทุกตัวมีภาพลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวจนทำให้เนื้อเรื่องมีความน่าสนใจชวนติดตาม

### ข้อเสนอแนะ

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาภาพลักษณ์สตรีในนวนิยายเรื่องกระเช้าสีดา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาภาพลักษณ์ของสตรีในนวนิยายเรื่องอื่น ๆ ของกฤษณา อโศกสิน ที่มีการดำเนินเรื่องด้วย ตัว

ละครหญิง ซึ่งมีภาพลักษณ์ที่แตกต่างกันทั้งยังน่าสนใจ เช่น เรื่องเพลงบินใบจั่ว เรื่องทรายย้อมสีและเรื่องเพชรในเรือนล้านแล้วแต่เป็นนวนิยายที่มีตัวละครหลักเป็นผู้หญิง กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ส่งผลต่อเนื้อเรื่อง ซึ่งควรค่าแก่การศึกษาวิเคราะห์

### เอกสารอ้างอิง

กฤษณา อโศกสิน. (2556). กระเช้าสีดา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). แสงดาว.

ชนิกานต์ กุ้เกียรติ. (2540). การศึกษาวิเคราะห์นวนิยายของกฤษณาอโศกสินที่ได้รับรางวัล : พัฒนาการด้านความคิด ตัวละครและกลวิธีการประพันธ์. [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/70734>

พัชรารัตน์ จินนิกร. (2559). การศึกษาภาพลักษณ์ของตัวละครหญิงในวรรณกรรมเรื่องผู้ชนะสิบทิศ. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. [http://digital\\_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/52920408.pdf](http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/52920408.pdf)

รัศมี ราชบุรี. (2559). การวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีในนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. <http://dcms.lib.nu.ac.th/dcms/TDC2561/156/Rutsamee%20Ratburee.pdf>

สุทธิชัย หยุ่น. (2563, 7 มีนาคม). บทสนทนากับกฤษณา อโศกสิน : นักเขียนข้ามยุค. สืบค้น 10 มีนาคม 2565 [https://www.matichonweekly.com/column/article\\_277617](https://www.matichonweekly.com/column/article_277617)

เสาวคนธ์ วงศ์ศุภชัยนิมิต. (2559). การศึกษาสถานภาพและบทบาทผู้หญิงในนวนิยายของณารา. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. [http://digital\\_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/5292117.pdf](http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/5292117.pdf)

อภิจักร์ พุกสวัสดิ์. (2556). การประชาสัมพันธ์เพื่อการสร้างภาพลักษณ์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรรถ หนองพล. (2564, 19 พฤศจิกายน). กระเช้าสีดา แม้จบแล้วแต่เรตติ้ง 6.823 ขึ้นแท่นสูงสุดอันดับ 2 ของช่อง one 31 ฟาก TikTok มีผู้ชมสูง 1 พันล้านวิว. สืบค้น 25 มีนาคม 2565. <https://thestandard.co/krachao-seeda-ends-with-6-823-ratings/>